

21.9.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@minedu.fi
piritta.sirvio@minedu.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö (VN/18706/2020-OKM-1)

Lausunto asetusluonnoksen ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteista (VN/18706/2020-OKM-1)

Yleistä

Nyt lausuntokierroksella oleva asetusluonnos ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteista (VN/18706/2020-OKM-1) ei vaikuta olennaisesti Savon koulutuskuntayhtymän (jälj. Sakky) kokonaisrahoitukseen, mutta kokonaisuudessa siirtää rahaa koulutuksen järjestäjien kesken ja koulutuksen järjestäjittäin on isoja vaikutuksia.

Kannamme huolta koko ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksen riittävydestä, rahoitukseen liittyvien hakuprosessien monimutkaisuudesta sekä yksittäisen koulutuksen järjestäjän näkökulmasta tehtyjen ratkaisujen lyhytjänteisyydestä.

Lisäksi ehdotetussa laskenta-asetuksessa painotetaan nuorisoikäluokkaa, jolloin vaikeutetaan maan tasapuolista kehittämistä heikentämällä koulutusmahdollisuuksia niillä alueilla, joissa aikuisopiskelijoiden määrä on suuri. Tällaisia alueita ovat mm. Itä-Suomen maakunnat. Ristiriita on myös siinä, että opiskelijavuosiokertymän merkityksen kasvaessa pienentyvien ikäluokkien alueiden rahoitusasema heikkenee, vaikka koulutustarpeissa vähennystä ei tapahdukaan aikuisopiskelijoiden sekä at ja eat -tutkintojen määrä lisääntyessä suhteessa nuorten pt-tutkinnon suorittajiin.

Opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi ei lueta koulutuksen järjestäjän päättämiä lomajaksoja (1§) voi aiheuttaa jaksamiseen liittyviä haasteita sekä opiskelijoille että henkilöstölle

Lausuntoluonnoksessa esitetään, että Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 32 b §:ssä tarkoitettuun opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi ei lueta koulutuksen järjestäjän päättämiä lomajaksoja.

Koulutuksen järjestäjänä olemme huolissaan opiskelijoiden ja myös henkilökunnan jaksamisesta, koska rahoitusjärjestelmä ohjaa siihen, että koulutuksen järjestäjät tulevat suunnittelemaan henkilöstön lomajaksojen ajalle esim. verkkokursseja opiskelijoille. Samalla koulutuksen järjestäjän on turvattava ohjaus myös "lomajaksojen" aikana mikäli niihin suunnitellaan opintoja. Kesäkuukausien käyttöönotto opetuksen järjestämisessä katsotaan positiiviseksi asiaksi, koska se edistää opiskelijoiden valmistumista.

Teknisesti toteutus Koski-järjestelmään tarkoittaa opiskelijakohtaista lomajaksojen kirjaimista, koska lomamat eivät ole kaikille valtionosuusrahoitteiselle koulutukselle yhteisiä (jolloin voisivat tulla jostakin yhteisestä rekisteristä kaikille). Näkemyksemme mukaan tämä lisää siis hallinnollista työtä ja tallennusvirheiden mahdollisuuksia.

21.9.2020

Näkemyksemme mukaan joku osuus koulutuksen järjestäjän lomapäivistä tulisi ottaa huomioon laskennassa.

Tutkintojen ja muun koulutuksen painokertoimien muutokset sekä koulutusten uudelleensijoittuminen kustannusryhmiin (§2) uhkaa kalliiden alojen, kuten muun muassa luonnonvara-alan, lentokoneasentajakoulutuksen jatkumista sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kannattavuutta.

Lausunnolla olevan asennusluonnoksen mukaan kustannusryhmien sekä majoituksen painokertoimet on tarkastettu vastamaan paremmin nykyisiä kustannuksia. Kustannusryhmien painokertoimien muutokset aiheuttavat suuria rahoitusmuutoksia eri tutkintojen välissä. Lisäksi uuden painokertoimet ja tutkintojen sijoittuminen kustannusryhmiin uhkaa merkittävästi kalliiden alojen kuten muun muassa luonnonvara-alan, lentokoneasentajakoulutuksen ja logistiikan perustutkinnon osalta kuljettajan osaamisalan koulutuksen järjestämisen kannattavuutta ja pitkäjänteisyyttä. Uudet esitetyt painokertoimet eivät mahdollista toteuttaa kalliiden koulutusalojen osalta investointeja oppimisympäristöihin ja -ympäristöihin. Lausuntomme liitteenä 1 on perustelut koskien lentokoneasennuksen painokerrointa sekä liitteenä 2 luonnonvara-alan lausunto lausuntoluonnokseen liittyen.

Uusien painokertoimien osalta rahoitus tullaan kohdistamaan enemmän perustutkintoihin, ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista rahoitus pienenee noin 26%. Mielestämme rahoitusmalli ei tue elinikäisen oppimisen tavoitteita, kun siihen suunnattua rahoitusta pienenee rajusti ja ei ole linjassa vuoden 2021 valtion talousarvioesityksessä olevien ammatillisen koulutuksen tavoitteiden kanssa. Valtion talousarvioesityksessä on ammatillisen koulutuksen tavoitteiksi määritelty mm. tuottaa alati muuttuville työmarkkinoille osaavaa työvoimaa nopeasti ja oikea-aikaisesti ennakkoiden osaamisvaatimusten muutoksia ja vastaten samalla myös kasvavaan jatkuvan oppimisen tarpeeseen.

Tutkintotyyppien ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen painokertoimet (§ 5) tulisi tarkastaa ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta.

Asetusluonnoksen mukaan perusrahoituksessa ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksen painokerroin 0,77 ja suoritusrahoituksessa 0,54. Näkemyksemme mukaan työelämän osaamisvaatimukset muuttuvat nopeasti ja monesti aikaisempia tutkintoja emme voi hyödyntää. Mikäli ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutukseen hakija on alan/ammattinvalittaja, joilla on aiempi tutkinto mutta ei mitään osaamista nyt suoritettavalle alalle, painokertoimen olisi oltava sama, kun perustutkinnon osalta.

Lisäksi koulutuksen järjestäjän pitäisi olla mahdollisuus saada lisärahoitusta pelkkiä näyttöjä tekevästä opiskelijasta koska he aiheuttavat koulutuksen järjestäjälle paljon yksilöllistä ohjaustyötä.

21.9.2020

Työelämäpalaute ja sen kerääminen ovat työläs ja monimutkainen prosessi koulutuksen järjestäjälle

Luonnosesityksen mukaan Opetushallitus lähettää palautekyselyn vastuulliselle työpaikkaohjaajalle. Kysely lähetetään, kun työpaikkajakso on suoritettu. Yhden kyselyn kohdejoukkona ovat koulutuksen järjestäjän tietyn tutkinnon opiskelijoiden työpaikkajaksot, jotka ovat päättyneet kuukauden 1 päivän ja 15 päivän tai kuukauden 16 päivän ja viimeisen päivän välisenä aikana.

Koulutuksen järjestäjän pitäisi ylläpitää nämä tiedot työpaikkajakson mukaisesti esim. Koski-järjestelmässä. Mikäli työpaikkaohjaajat tulisi yksilöitä, tämä tarkoittaisi henkilörekisterin muodostamista työpaikkaohjaajista. Opiskelijoiden mahdollisuus hankkia itse koulutussopimuspaikka tulisi vaikeammaksi, koska samalla tulisi saada myös työpaikkaohjaajan henkilötunnus. Tai opettajan tai muun henkilön tulisi ennen sopimuksen tekoa selvittää työpaikkaohjaajan henkilötunnus. Koulutuksen järjestäjälle tulisi uusi velvollisuus ylläpitää henkilörekisteriä työpaikkaohjaajista.

Työpaikkapalautteen osalta vaaditaan valtavaa resurssia jokaiselta Suomen koulutuksen järjestäjältä jakaa Opetushallituksen lähettämät linkit kahdesti vuodessa eteenpäin. Koulutuksen järjestäjän järjestelmän ajan tasalla pitäminen sekä oikeellisuuden varmistaminen on haastavaa ja miltei mahdotonta, mikäli kyselyt lähtevät sähköpostilla Opetushallitukselta. Lisäksi monilla työpaikalla ei ole työpaikkaohjaajille omia henkilökohtaisia sähköpostiosoitteita. Nämä kaikki yhdessä vähentävät varmasti vastausten määrää ja siten myös kyselyn luotettavuutta. Rahoituksen perustana oleva järjestelmä on oltava tasapuolinen ja yhdenmukainen.

Mielestämme työelämäpalaute on tärkeä, mutta rahoituksen perusteena käytettynä monet kysymyksistä perustuvat vastaajan henkilökohtaiseen mielipiteeseen eivätkä ole näin ollen objektiivisia. Myös luotettavuus on mielestämme kyseenalainen.

Lausunnon keskeinen sisältö

Savon koulutuskuntayhtymä katsoo, että

- rahoitusjärjestelmän tulee olla koulutuksen järjestäjän näkökulmasta pitkäjänteinen ja luoda koulutuksen järjestäjälle taloudellisen edellytyksen toteuttaa koulutuksia,
- lisäksi rahoitusjärjestelmän tulee tukea valtion talousarviossa ammatilliselle koulutukselle asetetuista tavoitteista mm. elinikäisen oppimisen tavoitetta,
- loma-ajat tulisi joltain osin huomioida rahoituksen opiskelijavuosisikertoimien laskennassa,

21.9.2020

- uudet esitetyt painokertoimet sekä tutkintojen uudelleensijoittaminen kustannusryhmiin aiheuttaa liian suuria muutoksia sekä koulutusten järjestäjien kesken jaettavissa rahoituksissa, että pienentää liikaa ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoitusta. Lisäksi vaikuttaa negatiivisesti kalliiden koulutusten pitkäjänteiseen toteuttamiseen,
- työelämäpalautteen keräämisen ei saisi työllistä liikaa koulutuksen järjestäjää ja sen pitäisi olla tasapuolinen ja yhdenmukainen koulutuksen järjestäjien kesken.

Kuopiossa 21.9.2020

SAVON KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ

Heikki Helve
kuntayhtymän johtaja

21.9.2020

Liite 1

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön kirje 28.8.2020; VN/18706/2020-OKM-1

Lentokoneasentajakoulutuksen lausunto luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen laskentaperusteista

Lentokoneasentajakoulutuksen vaatimukset perustuvat EU:n ilmailulainsäädäntöön, mikä on määritelty EU-komission asetuksessa no 1321/ 2014. Lainsäädäntö on käskevää eikä sitä voi muuttaa kansallisilla määräyksillä. Asetus määrittelee mm. koulutuksen sisällön, koulutuksen tason, sen keston sekä koe- ja henkilöstövaatimukset.

Kaikki ilmailun osa-alueet, lentokoneasentajakoulutus mukaan lukien, ovat ns. suuren turvallisuusriskin alaista toimintaa. Lentokonehuollon tärkein tavoite on pitää yllä korkea lentoturvallisuuden taso, mikä saavutetaan asetuksen 1321/ 2014 vaatimusten mukaisella lentokonehuoltohenkilöstön koulutuksella. Lentokonehuolto ja -koulutus pitää toteuttaa kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa vaatimusten mukaisesti. Suomen ilmailu muodostuu kaupallisesta ilmakuljetuksesta, Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen ilmailusta, lentokoneteollisuudesta, lentokoululuista sekä yleis- ja harrasteilmailusta. Kaikki ilmailun osa-alueet edellyttävät vaatimusten mukaisen huoltotoiminnan ja -organisaatiot.

Suomen lentokonehuollon henkilöstön ikärakenne on kaikilla osa-alueilla sellainen, että vaihtuvuus tulee olemaan merkittävä tulevina vuosina. Tämän lisäksi ilmavoimien kaluston uusiminen tulee vaatimaan uutta henkilöstöä lentokonetekniikan eri tehtäviin. Koulutuksen laadulla ja sen riittävyydellä varmistetaan ilmailun toiminnan huoltovarmuus.

Lentokoneasentajakoulutuksen yksikköhintarahoituksen muutokset ja viime vuosien koulutuksen rahoitusleikkaukset ovat asettaneet koulutuksen tilanteeseen, mikä vaarantaa korkeatasoisen suomalaisen ilma-aluahuollon laadun ja ilmailun lentoturvallisuuden. Tämä tulee heijastumaan huolto-organisaatioiden toiminnassa. Muuttuneet olosuhteet aiheuttavat sen, että koulutusorganisaatiot eivät voi tuottaa työelämän ja entistä kehittyneimpien ilma-alusten vaatimusten mukaista henkilöstöä. Rahoitusvajetta on yritetty paikata harkinnanvaraisella rahoituksella, mikä ei tue koulutuksen pitkäjänteistä suunnittelua, toteuttamista ja laadun turvaamista. Alalle pätevytyminen kestää seitsemästä kymmeneen vuotta. Nyt tehtävät rahoituspäätökset vaikuttavat ainakin vuosikymmenen ajan.

Lentokoneasentajakoulutuksen rahoituksesta on keskusteltu useaan kertaan Opetus- ja kulttuuriministeriön edustajien kanssa. Keskusteluissa on todettu yhteisesti rahoituksen riittämättömyys koulutuksen vaatimusten mukaiseen toteutukseen ja sen korjaustarve.

OKM:n ehdotus ammatillisen koulutuksen laskentaperusteista (opetus- ja kulttuuriministeriön kirje 28.8.2020; VN/18706/2020OKM-1) ei ratkaise lentokoneasentajakoulutuksen rahoitustarvetta koulutuksen toteuttamiseksi vaatimusten mukaisesti. Riittävä rahoitus edellyttää koulutuksen sijoittamista kustannusryhmään 5 tai vaihtoehtoisesti uuden kustannusryhmän luomista ryhmien 4 ja 5 väliin, mikä on tullut esille keskusteluissa OKM:n edustajien kanssa. Ehdotuksessa ammatillisen koulutuksen laskentaperusteista lentokoneasentajakoulutus esitetään koriin 4, jonka rahoituskerrointa ollaan edellä mainitun esityksen mukaisesti pienentämässä. Tämä heikentää edelleen koulutuksen rahoitusta, jotta koulutus voitaisiin toteuttaa EU:n ilmailulainsäädännön ja turvallisuusvaatimusten mukaisesti. Lisäksi at:n ja eat:n kustannusryhmää ollaan alentamassa ryhmään 1, joka vaarantaa näiden koulutusten toteuttamisen.

21.9.2020

Liite 2

Luonnonvara-alan lausunto luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista

Asetusluonnoksessa esitetään tarkistettavaksi ammatillisten tutkintojen kustannuskertoimia vuosien 2018–2019 toteutuneiden kustannusten perusteella. Lisäksi asetuksessa ehdotetaan tarkennettavaksi opiskelija-vuosien laskentaa ja opiskelijapalautteen keräämistä koskevia säännöksiä sekä lisättäväksi asetukseen työ-elämäpalautetta koskevat säännökset.

Perus- ja ammattitutkintojen rahoituskertoimien muutos ja rahoituksen väheneminen vaikuttavat erityisesti luonnonvara-alan (metsä, maatalous, puutarha, luonto, ympäristö) koulutuksen laatuun, oppimistuloksiin, edellytyksiin järjestää laadukasta koulutusta sekä koulutusten saavutettavuuteen. Esimerkiksi metsäalan koulutuksessa tarvitaan nykyaikaista konekalustoa ja pienissä ryhmissä tapahtuvaa ohjausta, jotta opetus voisi vastata työnantajien jatkuvasti kiristyviin osaamisvaatimuksiin. Metsäkonekoulutuksessa rahoituksen pienemisen vaikutus rahoitukseen on lähes 10%, vaikka samanaikaisesta koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset nousevat. Luonnonvara-alan ammattitutkinnossa rahoitus laskee esityksessä yli 30% verrattuna nykyiseen. Esitämme, että metsäalan ammattitutkinto asetetaan metsäalan perustutkinnon kanssa samaan koriin 4 säilyttäen samalla korien 4 ja 5 nykyiset rahoituskertoimet.

Luonnonvara-alan koulutusten myötä saatava osaaminen on Pohjois-Savon maakunnalle erityisen tärkeä. Laadukkaan koulutuksen myötä turvataan elinkeinoja, työpaikkoja, elintarvikeomavaraisuutta ja kestäväää kehitystä. Pohjois-Savon maakuntasuunnitelmassa ja 2030 maakuntastrategiassa on maaseutuyrittäjyyden ja metsäklusterin kehittäminen keskeisiä painopistealueita.